

Nr 91.

Ankom till riksdagens kansli den 28 april 1945 kl. 4 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt statsgaranti för exportkredit.

(1:a avd.)

I propositionen nr 169 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 2 mars 1945, föreslagit riksdagen medgiva, att svenska staten må, i överensstämmelse med nu gällande bestämmelser, under tiden till och med utgången av budgetåret 1945/46 till belopp av högst 300 miljoner kronor — däri inräknade de belopp, vartill garantier beviljats eller före utgången av nu löpande budgetår beviljas — iklädas betalningsansvar för till utlandet försålda inhemska alster av industri, jordbruk och fiske.

Statsgaranti för exportkredit har här i landet meddelats alltsedan budgetåret 1933/34 och har grundats på tid efter annan av riksdagen givna bemyndiganden samt av Kungl. Maj:t i enlighet därmed utfärdade författningar. Dessa bemyndiganden och författningar ha haft växlande innehåll, särskilt vad avser maximibeloppet av statens sammanlagda betalningsansvar för lämnade exportkrediter. Prövning och avgörande av frågor om statsgaranti för exportkredit ankommer på exportkreditnämnden, för vilken instruktion utfärdats den 26 juni 1933 (nr 430).

Under tiden från och med den 1 juli 1933, då exportkreditnämnden började sin verksamhet, till och med den 31 december 1944 hava utfärdats garantier för krediter å 725,9 miljoner kronor, varav statens ansvar omfattat 465,4 miljoner kronor. Sedan hösten 1943 har exportkreditnämnden starkt inskränkt sin garantigivning i syfte att i möjligaste mån begränsa statens förlustrisk under krigets slutskede. Under 1944 hava sålunda utställts garantier för krediter å endast 23,4 miljoner kronor, omfattande ett garanterat belopp av 14,4 miljoner kronor. Genom denna restriktiva politik har summan av gällande garantiförbindelser sjunkit från ett kreditbelopp å 213,3 miljoner kronor och ett garantibelopp å 130,6 miljoner kronor den 31 december 1943 till 95 respektive 55,3 miljoner kronor den 31 december 1944. Sedan den 1 juli 1933 har intill utgången av år 1944 i premier influtit 12,9 miljoner kronor och i räntor å överskottsmedel 0,1 miljoner kronor. Nämndens sammanlagda inkomst har alltså utgjort 13 miljoner kronor. Utbetalade skadeersättningar under samma tid ha uppgått till 13,8 miljoner

kronor, varav 0,6 miljoner kronor hittills kunnat återvinnas. Nettoutbetalningarna för skador utgöra alltså 13,2 miljoner kronor. Omkostnaderna ha uppgått till 0,8 miljoner kronor. Den å verksamheten per den 31 december 1944 uppkomna förlusten utgör alltså 1 miljon kronor. I samband med utbetalningar av garanterade belopp ha emellertid garantitagarnas fordringar hos deras gäldenärer mot viss redovisningsskyldighet överlåtits på nämnden.

I en den 1 februari 1945 dagtecknad promemoria har *exportkreditnämnden* framhållit, att fortsatt bemyndigande för nämnden att bevilja statsgaranti för exportkredit vore av behovet påkallat. Nämnden har ansett sig icke böra föreslå någon ändring i de bestämmelser, som reglera verksamheten.

Exportkreditnämnden har härefter framhållit, att den bestämmelse i författningen, rörande vilken spörsmålet om eventuell ändring vore aktuellt vid varje tillfälle, då fråga föreläge om förlängning av författningens giltighetstid, avsåge stadgandet att sammanlagda beloppet av gällande exportkreditgarantier — däri inräknat vad exportkreditnämnden fått utgiva på grund av beviljad garanti, i den mån utbetalningarna icke täcktes av återbetalningar eller av inkomst av premier, sedan kostnaderna för nämndens verksamhet guldits — ej finge överstiga ett visst maximibelopp. Ifrågavarande bestämmelse hade med avseende å beloppet ändrats åren 1934, 1939, 1941 och 1942, vilket sistnämnda år beloppet fastställdes till 300 miljoner kronor. Vid varje tillfälle hade maximeringen lämnat en bred marginal för ytterligare garantigivning, och marginalen hade aldrig varit större än vad under senaste tiden varit fallet.

Efter att vidare ha uppgivit, att av nyssnämnda belopp å 300 miljoner kronor vid 1945 års ingång utnyttjats omkring 60 miljoner kronor, därav 53 miljoner kronor — avseende utelöpande eller beviljade garantier för sådana finska statens skattkammarväxlar, som lämnats eller komme att lämnas såsom likvid för leveranser av svenska varor under de fyra avtal vilka reglerat handeln mellan Sverige och Finland under tiden från den 1 september 1940 till den 1 juli 1943 — finge beräknas vara tills vidare bundna på grund av bristande möjligheter för finska staten att erlägga betalning i svensk valuta, framhåller nämnden, att det icke kunde ens approximativt förutsägas i vilken utsträckning behov av exportkreditgaranti komme att föreligga under det närmaste året. Bortsett från sistnämnda belopp å 53 miljoner kronor torde den vid ett och samma tillfälle förefintliga sammanlagda ansvarssumman knappast kunna förväntas under återstoden av kriget komma att överstiga ett eller annat 10-tal miljoner kronor. Nämnden saknade ur de synpunkter, som nämnden hade att beakta, anledning föreslå en ändring av nu gällande maximibelopp, ehuru givetvis denna fråga liksom exportkreditgarantisystemets utnyttjande inom det fastställda maximibeloppet måste bedömas under hänsynstagande till den totala kreditgivningen till utlandet. Om nuvarande maximibelopp bibehölles oförändrat vid 300 miljoner kronor, skulle det således finnas en marginal å sannolikt avsevärt mera än 200 miljoner kronor för mötande av det under den närmaste tiden efter krigets slut aktuella garantibehovet.

Slutligen föreslår nämnden att den tid, under vilken bemyndigandet att meddela exportkreditgarantier skulle fortfara att gälla, endast måtte avse budgetåret 1945/46. Det syntes nämligen angeläget att frågan om formerna för och omfattningen av exportkreditgarantiverksamheten upptoges till förnyad prövning så snart förutsättningar för en bedömning av efterkrigsbehovet föreläge.

Departementschefen har för egen del i ärendet anfört följande.

I den till innevarande års riksdag avlåtna propositionen nr 139 angående statens kreditgivning till utlandet m. m. har chefen för finansdepartementet lämnat en översikt över statens nuvarande kreditgivning till utlandet, enskilda bidrag till lindrande av nöden i av kriget härjade länder och av enskilda företag till utlandet under kriget lämnade krediter samt efter en behandling av frågan om utrymmet för svensk kreditgivning till utlandet uppdragit riktlinjer för den fortsatta politiken på detta område. Därvid har framhållits, att Sverige även fortsättningsvis kommer att ställas inför avsevärda utländska kreditbehov för finansieringen av den svenska exporten samt att i den mån krediter för detta ändamål anses böra lämnas utöver vad som särskilt angivits i propositionen, detta väsentligen bör ske genom kreditgivning från exportörernas sida, med eller utan statsgaranti. Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet därvid i övrigt anfört, särskilt rörande vår förmåga att under förutsättning av en gynnsam importutveckling lämna utlandskrediter, förordar jag förlängning av systemet med statlig garantigivning för enskilda exportkrediter samt att maximigränsen för garantigivningen bibehålles oförändrad vid 300 miljoner kronor. Då härav omkring 50 miljoner kronor torde komma att på grund av transfereringssvårigheter vara mera stadigvarande bundna i finska krediter, återstår således för garantigivningen under efterkrigstiden ett outnyttjat eller kortfristigt bundet garantibelopp av cirka 250 miljoner kronor, möjliggörande en svensk kreditgivning om minst 335 miljoner kronor. I vilken utsträckning dylika krediter komma att beviljas blir beroende av förhållanden som för närvarande icke kunna överblickas.

Jag vill i anslutning härtill erinra om att i propositionen nr 139 chefen för finansdepartementet i nyssnämnda diskussion om riktlinjerna för den fortsatta kreditpolitiken och i en därtill ansluten överslagsberäkning rörande den under vissa förutsättningar motsedda svenska finansiella totalinsatsen till utlandet upptagit *nya* exportkreditgarantier å 300 miljoner kronor. Vid beräkningen i fråga har emellertid det genom rådande transfereringssvårigheter bundna garantibeloppet å cirka 50 miljoner kronor förutsatts reglerat över den i propositionen till upprättande föreslagna Fonden för kreditgivning till utlandet och hänförts till summan av redan utestående krediter. Vid reglering av ifrågavarande belopp i den i propositionen avsedda formen, vilken reglering jag förutsätter skola få räknas såsom återbetalning av beloppet till exportkreditnämnden, blir garantigivningen intill den föreslagna maximigränsen helt disponibel för nya krediter och den finansiella totalinsatsen alltså den beräknade. Därvid har likväl hänsyn icke tagits till, att det sammanlagda beloppet av statsgarantierna för exportkrediter representerar endast en del, i regel högst 75 procent, av de garanterade krediternas belopp. De kreditbelopp för vilka kreditgivaren bär självrisk ha alltså — i likhet med övrig icke garanterad kreditgivning genom enskilda — ansetts icke böra föranleda någon justering uppåt av den approximativa uppskattningen av den totala kreditvolymen.

Bortsett från bestämmelsen om exportkreditgarantiernas högsta sammanlagda belopp synes icke heller i övrigt behov nu föreligga att ändra reglerna för garantigivningen.

Vad angår tiden för den fortsatta giltigheten av bestämmelserna i fråga förordar jag, i likhet med exportkreditnämnden och på av nämnden anfört skäl, att densamma må omfatta allenast nästkommande budgetår.

Utskottet.

Gällande bestämmelser angående statsgaranti för exportkredit utlöpa med utgången av innevarande budgetår. För ett bibehållande av det nuvarande exportkreditgarantisystemet synas utskottet vägande skäl hava anförts, varför utskottet tillstyrker, att exportkreditnämndens bemyndigande att meddela exportkredit förnyas. På i propositionen anförda skäl synes utskottet ändring icke nu böra vidtagas i de bestämmelser, som garantera verksamheten. Det nuvarande högsta ansvarsbeloppet av 300 miljoner kronor bör sålunda bibehållas oförändrat. Då såsom i ärendet framhållits frågan om formerna för och omfattningen av exportkreditgarantiverksamheten bör upptagas till förnyad prövning, så snart förutsättningarna för en bedömning av efterkrigsbehovet föreligger, finner utskottet motiverat, att bemyndigandet i fråga begränsas till ett budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att svenska staten må, i överensstämmelse med nu gällande bestämmelser, under tiden till och med utgången av budgetåret 1945/46 till belopp av högst 300 miljoner kronor — däri inräknade de belopp, vartill garantier beviljats eller före utgången av nu löpande budgetår beviljas — iklädas betalningsansvar för till utlandet försålda inhemska alster av industri, jordbruk och fiske.

Stockholm den 24 april 1945.

På statsutskottets vägnar:

ALGOT TÖRNKVIST.

Närvarande: se under utlåtandet nr 90.
